

OSNOVNA ŠOLA ŠMARTNO V TUHINJU

Šmartno v Tuhinju 27a, 1219 Laze v Tuhinju

TURISTIČNA NALOGA

AVTORJI: Urška Bajde (9.a), Manca Bizjak (8.b), Žiga Erzar (8.b), Maruša Hočevar (9.b), Bine Petek (8.b), Ana Pirc (8.a), Taja Primožič (9.a), Lara Prosen (9.b), Sara Remih (8.b), Neža Stele (9.b), Irena Štupar (9.a), Gaja Šuštar (8.a), Nace Urankar (8.a), Lucija Zore (9.a)

MENTORJA: Andreja Hrovat, prof. bio. in gos.

Tomaž Smole, prof. soc. in univ. dipl. zgod.

Šmartno v Tuhinju, februar 2025

ŠOLA: Osnovna šola Šmartno v Tuhinju

Šmartno v Tuhinju 27a, 1219 Laze v Tuhinju

Tel.: 01 834 72 00; e-mail: tajnistvo@ossmartno-tuhinj.si

NASLOV TURISTIČNE NALOGE: **Planina Stajl**

AVTORJI: Urška Bajde (9.a), Manca Bizjak (8.b), Žiga Erzar (8.b), Maruša Hočevar (9.b),
Bine Petek (8.b), Ana Pirc (8.a), Taja Primožič (9.a), Lara Prosen (9.b), Sara Remih (8.b),
Neža Stele (9.b), Irena Štupar (9.a), Gaja Šuštar (8.a), Nace Urankar (8.a), Lucija Zore (9.a),

MENTORJA: Andreja Hrovat, prof. bio. in gos.

Tomaž Smole, prof. soc. in univ. dipl. zgod.

POVZETEK

Kulturna dediščina je osnova naroda, njegova zgodovina in prihodnost. Brez poznavanja svojega izvora smo obsojeni na izgubo identitete. Predstavlja tudi pomemben del turistične ponudbe. Velikokrat se prav zaradi turizma ponovno obuja in nas tako spominja kdo smo.

V okviru turistične naloge smo naredili modne dodatke, ki odražajo naš kraj oziroma del njegove in naše kulturne dediščine. Navdihnjeni s planšarji iz Velike planine je nastala modna znamka Planina Stajl s kolekcijo trniča.

Ključne besede: **Planina Stajl, trnič, kulturna dediščina, Velika planina**

Vsebina

UVOD	6
1. VELIKA PLANINA.....	7
1.1. Pastirsko naselje	8
1.2. Planšarji	9
1.3. Trnič	10
2. OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PRODUKTA.....	11
2.1. Načrtovanje	11
2.2. Opis turističnega produkta.....	12
2.3. Ime in logotip	14
2.4. Lokacija	14
2.5. Komu je namenjen turistični produkt?	15
3. TRŽENJE TURISTIČNEGA PRODUKTA	15
Bibliografija.....	16

UVOD

Letos smo pri izdelavi turistične naloge kar hitro našli tisto pravo idejo. Naloga je bila povezati kulturno dediščino in sodoben način življenja ter tako omogočiti njeno življenje naprej.

Pri raziskovanju kulturne dediščine našega kraja, ki še ni pretirano zastopana, smo se osredotočili na Veliko planino. Velika planina in Menina planina predstavljata za našo lokalno skupnost bogat vir kulturne dediščine. Planšarija je na tem območju postila res bogat odtis, ki je viden v kulinariki, oblačilni kulturi, glasbi in načinu življenja na splošno.

Iz Velike planine je verjetno vsem znan poseben sir trnič. Na svež trnič so pastirji s posebnimi lesenimi pisavami, vzorci izrezljani iz lesa, odtisnili vzorce. Ko se je sir posušil, so ga poklonili svojim izvoljenkam. Vemo, da se trnič kot jed že uporablja v kamniški kulinariki, mi pa smo se osredotočili na vzorce trniča oziroma pisave in jih uporabili pri izdelavi modnih dodatkov. S tem nismo samo ponovno uporabili trniča in mu tako dali mesto v sedanjem času, ampak smo obudili idejo trniča kot darilo ljubezni.

Naši modni dodatki predstavljajo zgodovino in kulturno dediščino našega kraja iz časov, ko se je bilo za ljubezen potrebno potruditi.

1. VELIKA PLANINA

“Planine sončne zrejo dol na nas na to prelepo Stranjsko vas...”

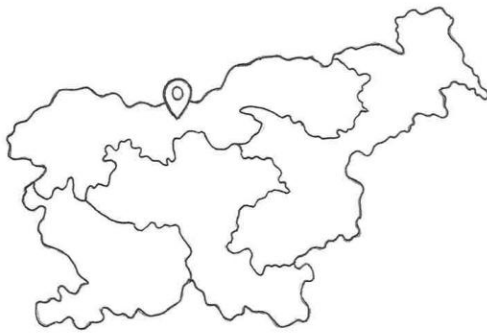
Velika planina je največja slovenska in obenem tudi največje pastirsko naselje v

Slika 1: Velika Planina (vir: Urška Bajde)

Evropi. Prekrivajo jo smrekovi, macesnovi in bukovi gozdovi. Večji deli so kamniti in poraščeni z ruševjem. Velika planina leži v Kamniško – Savinjskih Alpah. Obsega vso Poljansko planoto, ki jo sestavljajo Velika, Mala in Gojška planina. Najlepši razgled na skalnate vršace je s poti na planino Konjščica. Od tam se pokažejo kopasti Krvavec, travnata Mokrica nad dolino Kamniške Bistrice in piramidasti Grintovec. (Cevc, brez datuma)

Nadmorska višina Velike planine je 1611m. Na njej so pastirji zgradili več pastirskih naselij s preko sto pastirskimi stanovi (kočami, bajtami) posebne oblike, ki so zaščitni znak planote. Naselje obsega okoli 140 koč oz. bajt. (Velika planina, brez datuma)

Slika 2: Velika planina (Lara Prosen)

Slika 3: <https://naoff.si/velika-planina-enodnevn-druzinski-izlet/velika-planina-zemljevid/elika-Planina>
(<https://naoff.si/velika-planina-enodnevn-druzinski-izlet/velika-planina-zemljevid>)

1.1. Pastirsko naselje

Pastirsko naselje velja za enega redkih ohranjenih naselij te velikosti v Evropi ter privablja številne obiskovalce vse dni v letu, prepoznavna je po svoji tipični arhitekturi. Planšarska koča

Slika 4: Planšarsko naselje na Veliki planini (vir: Nace Urankar)

iz velike planine je v večini sestavljena in narejena iz naravnih materialov. Predvsem se v gradnji uporablja masiven les, saj je enostaven za gradnjo in ima izolacijske lastnosti. Najbolj uporabljani vrsti sta na smreka ali macesen, ki sta prilagojena lokalnim vremenskim razmeram. Pomemben material poleg lesa je tudi kamen, ki se uporablja za temelje ter spodnji del koče. Kamen je zelo trden in koči zagotavlja stabilnost. V nekaterih primerih se za

streho ali druge konstrukcijske elemente uporabljajo tudi kovinski materiali, ki so odporni na sneg, dež ter omogočajo zaščito pred vremenskimi vplivi. Koče so mnogokrat izolirane ne le z lesom temveč tudi z slamo, suho travo in drugimi naravnimi materiali, ki zagotavljajo dobro izolacijo.

Koče so sestavljene iz strme škrbinaste strehe, osrednjega prostora za druženje v katerega je vključena tudi kuhinja, ki je opremljena s kaminom na drva, kuhalnikom, pomivalnim koritom in pripomočki za pripravo hrane, prostorov za spanje, sanitarnega prostora in balkona ali terase, ki je navadno obrnjen proti dolini.

Strehe koč so krite z značilnimi smrekovimi škodlami, ki segajo zelo nizko. V kamniškem koncu pastirsko kočo poimenujejo pastirska bajta ali pastirski stan, smrekovi škodli pa po domače pravijo »šinkel«.

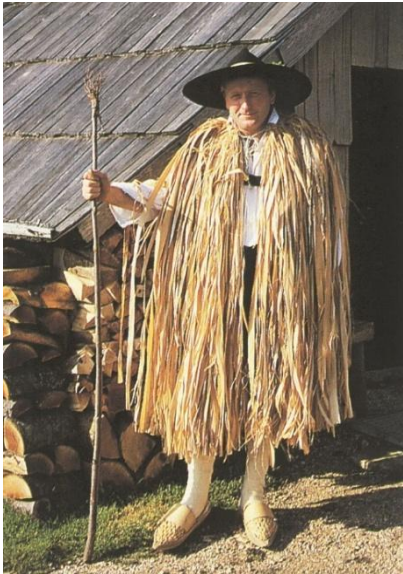
Največ dogajanja je v mesecu juniju, ko koče zapolnijo pastirji, ki s svojo živino ostanejo na paši do septembra. (Na Veliki Planini, brez datuma)

Slika 5: Koča na Veliki planini (vir: Nace Urankar)

1.2. Planšarji

Pastirji so bili oblečeni v preproste mezlanaste hlače, ki so mu segale do kolen, bautaro

(platneno srajco, ki se je zapenjala na hlače), kratek suknjič - pruštah (mezlanast), dolge volnene nogavice, cokle (podplati nekaterih so bili nabiti z ledniki ali konjskimi žablji), ličnat plašč (pvajš) iz lipovega lubja, kožuhov (v hujšem mrazu). Poleg so imeli še manjšo sekirico in rog.

Pastirice so bile oblečene v volnene nogavice, cokle, rjavo krilo iz raševine (podobno dolgi spredaj zapeti suknji) in modre platnene rute, ki so jo barvale doma iz češmina, kostanjevih listov in črnih jagod. Pastirji so si sami izdelovali cokle, njihova oblika pa je bila odvisna od načina izdelave,

Slika 6: Planšar na Veliki planini
(<https://www.kam.si/slike/velika-planina/>)

rokodelčeve spretnosti in domiselnosti.

Plašč je bil narejen iz lipovega lubja in je planšarja varoval pred dežjem.

Nepogrešljiv del pastirske oprave sta bila tudi manjša sekirica in rog. Sekira je pastirju služila za obrambo pred zvermi, predvsem pa za trebljenje planine in napravljanje drv za kurjavo. (Cevc, brez datuma)

Večino pastirjev je začelo svoj dan po tretji uri zjutraj, ko se je začelo daniti. Še pred sončnim vzhodom so pomolzli krave in jih odpeljali na pašo. Živina je bila na paši do popoldneva, medtem pa je pastir pospravil bajto, si pripravil zajtrk in očistil hlev ali nabral drva. Okoli opoldneva je pomolzel krave ter okoli štirih popoldne je živino spet gnal na pašo, kjer je ostala do večera. Delo, ki jim je ostalo, so opravili popoldne, kasneje pa so odšli nabirat zelišča. Proti večeru so živino pripeljali do pastirske

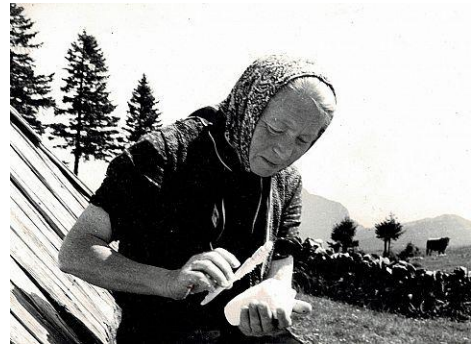
Slika 7: Pastir na Veliki planini (vir: <https://old.delo.si/prostic-cas/potovanja/cas-na-planini-ni-pastirjev-gospodar.html>)

bajte, kjer so jo zaprli v osek. Po opravljenih opravilih so odšli do sosednje bajte, kjer so molili in se pogovarjali. Spat so odšli okoli devetih zvečer. (Cevc T. , 1987)

1.3. Trnič

Trnič je vrsta trdega sira prepoznavne oblike, ki so ga stoletja izdelovali pastirji na Veliki planini, Mali planini in Gojški planini. To je sir iz skute, kislega mleka, posnete smetane in soli. Nekoč so ga pastirji izdelovali v parih (ponazarjali so ženske prsi). Je star simbol ljubezni. Pastirji so en trnič obdržali zase drugega pa podarili svoji izvoljenki.

Izdelovali so ga iz posnetega kislega mleka, ki so ga segreli tako, da so dobili sirino, katero so odcedili in močno solili. Nato so dodali smetano in z rokami

Slika 8: Izdelava Trniča (vir: <https://kranjska-gora.si/dogodki/jozefa-humar-debevceva-zefa-pastirica-in-rezbarka>)

Slika 9: Trnič in pisava (vir: <https://domzalec.si/novice/dobre-novice/praznik-trnica-v-kamniku-trnic-na-vsako-mizo/>)

Slika 10: Pisava za trnič (vir: <https://museums.eu/collection/object/231198/pisava-za-trnice?pUnitId=23>))

oblikovali v

kroglice, ki so bile zgoraj bolj koničaste, spodaj pa bolj ploščate. Tako oblikovane sirčke so okrasili z različnimi okraski, ki so jih vtisnili v sir. Za okraševanje so uporabljali pečatnike iz lipovega lesa, imenovane pisave.

Sir se je sušil približno 14 dni. V tem času se je masa sira zmanjšala za polovico. (Trnič, brez datuma)

**In zato ti dajem ta svoj dar iz
mleka najboljšega kar ga imam,
v spomin, v izpoved ljubezni
svoje.**

Pesem o trniču, avtor neznan.

2. OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PRODUKTA

2.1. Načrtovanje

Letošnja turistična naloga z imenom Tradicija v trendu je poskrbela za veliko preučevanja in odkrivanja naše dediščine. Raziskovanje nas je popeljalo na Veliko planino, v svet planšarjev kjer smo spoznali njihove navade in običaje.

Ideja

Planšarstvo je pomembna kulturna dediščina naših krajev. Veliko družin Tuhinjske doline ima svoje stanove na Veliki planini, Mali planini ali pa na Menini planini. Tako smo dobili idejo na Veliki planini, ki je obenem postala tudi smernica našega turističnega produkta s katerim smo zakorakali v svet »visoke« mode. Z našim turističnim produktom smo združili modo s kulturno dediščino. Kot smo že opisali, so pastirji svojim izvoljenkam izdelovali trniče, posebnost Velike planine. Trniče so okrasili z vzorci, ki so jih izrezljali na leseni pisavi. Ti vzorci pisave so nam bili navdih in smo jih prenesli na modne dodatke kot so uhani, zapestnice in verižice. In prav tako, kot je pastir izdelal edinstven trnič za svojo izvoljenko, naši modni dodatki poudarjajo unikatnost ljubezni in večno zvestobo. Na ta način smo tudi dokazali, da je naša kulturna dediščina lepa in nadvse primerna za sodobno modo.

Namen in cilj

Z novimi produkti iz Velike planine želimo kupce in turiste:

- seznaniti z vzorci trniča skozi unikatni nakit,
- spodbuditi mlajše generacije k ohranjanju kulturne dediščine,
- seznaniti z življenjem planšarjev na planini,
- privabiti turiste na ogled Velike planine,
- seznaniti ljudi z navadami s katerimi se planšarji ukvarjajo,
- predstaviti Veliko planino iz drugačnega, modnega, vidika,
- pokazati, da se tudi na planini najdejo sodobni trendi.

2.2. Opis turističnega produkta

Izgled

Naslov našega turističnega produkta je Planina Stajl. Ime Planina Stajl združuje tradicionalna planšarska oblačila in navade z novimi modnimi trendi. Zamislili smo si združitev današnje mode z navadami pastirjev iz Velike Planine.

Slika 11: Skica uhanov (Lara Prosen)

Tako smo izdelali uhane iz smrekovega lesa po vzorcu pisave za trniče in so lep prikaz kako lahko iz nečesa zelo starega vzklije nekaj novega in lepega.

Slika 12: Uhani z motivi iz trniča

Zapestnice spletene

v kitke iz ličja, na katere so tudi navezani vzorci “planšarske pisave” so narejene po zgledu planšarskega plašča, s katerim so bili odeti planšarji. Oni so cenili naravo, saj jim je nudila vse za preživetje. S to mislijo smo tudi zasnovali te zapestnice, ki so iz okolju prijaznih materialov.

Ogrlica je narejena na podoben princip kot zapestnica, le da smo namesto ličja uporabili gumo iz tropske rastline kavčuk. Je seveda manj okolju prijazna, ampak še vedno uporabna in obstojna dalj časa. Nanjo so obešeni obeski s trničevimi vzorci iz smrekovega lesa.

Šal ponazarja oz. je zasnovan po vzoru planšarskih nogavic, ki so bile pozimi nepogrešljiv del planšarjeve obutve. Nakvačkan je iz bombažne volne, saj v originalu ovčja volna ni tako prijetna za uporabo. Pri izdelavi tega izdelka smo se naučili kvačkati od lokalnih gospodinj in tudi nekaterih naših spretnih sošolcev.

Izvedba

V nadaljevanju smo razmišljali kaj vse bi bilo potrebno storiti za izpeljavo našega turističnega produkta.

Pred izvedbo:

- Iskanje morebitnih poslovnih partnerjev,
- predstavitev turističnega produkta Zavodu za turizem Kamnik in Občini Kamnik,
- iskanje primernih lokacij za prodajo turističnega produkta,
- iskanje primernih dogodkov za prodajo turističnega produkta,
- oglaševanje.

Izvedba:

- priprava turističnega produkta (nakup in izdelava modnih dodatkov),
- prodaja turističnega produkta na dogovorjenih lokacijah,
- fotografiranje, snemanje, objavljanje na družabnih omrežjih,
- oglaševanje.

Po začetni izvedbi:

- analiza,
- na podlagi narejene analize priprava načrta z morebitnimi izboljšavami.

Finančni okvir

Razmišljali smo o finančnih sredstvih, ki bi bila potrebna za izpeljavo turističnega produkta. Za prostor, kjer se bodo prodajali naši izdelki, bomo morali odšteti nekaj denarja. Vseeno pa se bomo poskusili dogovoriti z občino ter zavodom za turizem za brezplačne možnosti uporabe določenih lokacij, saj je pestra turistična ponudba v interesu razvoja turizma v Kamniku.

Št.	Kaj?	Cena
ŠALI En šal-2 klobčiča volne		(15€ na kos) – prodajna cena
1.	Volna Amigo XL (hobi) mirnejše barve x12 - Dark Beige (A04) x2 - Grey melange (A09) x2 - Patina Green (A26) x2 - Sunflower (A36) x2 - Mauve (A50) x2 - Lavender (A59) x2	1.80€ na kos
UHANI Par uhanov-2 kaveljčka za uhane, 2 leseni ploščici		(10€) – prodajna cena

1.	Kaveljčki za uhanе, set 12b srebrni Hobby&art	1,40 na kos
2.	Lesene ploščice smreka 5cm-50cm-0,5cm	3€
OGRVICE		(7,50€) – prodajna cena
Ena ogrlica- ena osnova za zapestnico, leseni obeski		
1.	Osnova za ogrlico-gumi (kavčuk) 48cm, črna, debelina 2mm x6	1,50€
	Lesene ploščice smreka 5cm-50cm-0,5cm	3€
ZAPESTNICE		(7,50€) – prodajna cena
Ena zapestnica- ena osnova za zapestnice, lesen obesek		
1.	Osnova za zapestnico-bombažna povoščena vrvica, nastavljiva, 40~70x1,5mm, črna, 1 kos	0,35€
	Lesene ploščice smreka 5cm-50cm-0,5cm	3€

2.3. Ime in logotip

Ime naše turistične naloge Planina Stajl predstavlja sodobne modne smernice in planšarje. Tujka style zapisana v slovenščini pomeni stil. Beseda planina pa predstavlja planšarje v njihovem času in okolju. To dvojje smo povezali in s tem želimo pokazati, da se tradicija planšarjev lahko povezuje z našim načinom življenja tudi skozi modo.

Na logotipu sta dve tipični planšarski koči iz Velike planine. Na sliki je vidna streha koč prekrita s skodlami, ki v večini primerov sega do tal. Nad kočama je napis Planina Stajl - ime naše naloge in nove modne znamke. Vse skupaj je združeno v zelenem ozadju ki ponazarja velike pašnike na Veliki planini in usmerjenost v okolje in trajnostni razvoj.

Slika 13: Logo Planina Stajl, avtor Nace Urankar

2.4. Lokacija

Turistični produkt Planina Stajl predstavlja Veliko planino in navade planšarjev. Kot tak je namenjen prodaji v Kamniku, v TIC Kamnik, na stojnicah ob različnih občinskih prireditvah, lokalnih modnih trgovinah in podobno. Pojavi se seveda lahko na dogodkih, ki promovirajo občino Kamnik.

2.5. Komu je namenjen turistični produkt?

Planina Stajl modni dodatki so namenjeni ljubiteljem modnih dodatkov in planšarskega življenja. Najbolj sedejo na ušesa ali ostale dele telesa deklet in žena, ki so naš modni dodatek dobile od prave ljubezni.

3. TRŽENJE TURISTIČNEGA PRODUKTA

Financiranje

Pri izdelavi našega produkta smo morali upoštevati vrednost materiala, ki ga uporabljamo za izdelavo produktov ter čas, ki ga človek porabi za izdelavo. Na koncu smo morali razmišljati kakšen mora biti naš prihodek, da lahko z njim pokrijemo še vse ostale stroške od davka do elektrike in imamo nek dobiček. Izračunali smo približno vrednost posameznega produkta, s katero pokrijemo stroške in naredimo čisti dobiček. Na podlagi ocene stroškov izdelave turističnega produkta z dodano elektriko in vodo, bi bila končna vrednost izdelka šal 15 €, uhani 10 €, ogrlice 7,50 € in zapestnice 7,50 €.

Oglaševanje in promocija

Razmišljali smo o idejah kje vse bi lahko oglaševali, ponudili, promovirali:

- spletna stran in družbena omrežja, na katerem bi lahko objavljali naše produkte,
- reklamni oglas, ki bi se lahko predvajal na spletnih medijih, televiziji, ...,
- reklamni oglas v tiskanih medijih,
- povezava z lokalnimi turističnimi ponudniki oz. dogodki.

ZAKLJUČEK

V letošnji nalogi Turizmu pomaga lastna glava smo naredili modne dodatke, ki združujejo preteklost s sedanjostjo. Naše modne dodatke so navdihnili planšarji iz Velike planine. Njihov pretekli način življenja smo upodobili skozi šale, uhane, ogrlice in zapestnice. Osrednji motivi, ki povezujejo Planina Stajl kolekcijo so vzorci, ki so jih planšarji odtisnjevali na trniče, posebne sire iz Velike planine. Te sire so nato poklanjali svojim izvoljenkam.

Tudi naši modni dodatki so odličen poklon, ki ga nekdo lahko da svoji ljubljeni osebi.

Bibliografija

Cevc, A. (brez datuma). *Velika Planina*. Pridobljeno iz Odmev, ZRC SAZU: <http://odmev.zrc-sazu.si/planina/Geografija.htm>

Na Veliki Planini. (brez datuma). Pridobljeno iz Velika Planina: <http://www.velikaplanina.si/znamenitosti/na-veliki-planini/>

Trnič. (brez datuma). Pridobljeno iz Visitkamnik: <https://visitkamnik.com/sl/kulinarika/trnic>

Velika planina. (brez datuma). Pridobljeno iz Wikipedia: https://sl.wikipedia.org/wiki/Velika_planina

Viri fotografij

Slika 2: Velika Planina (vir: Urška Bajde)

Slika 2: Velika planina (Lara Prosen)

Slika 3: <https://naoff.si/velika-planina-enodnevn-druzinski-izlet/velika-planina-zemljevid/> elika Planina (<https://naoff.si/velika-planina-enodnevn-druzinski-izlet/velika-planina-zemljevid/>)

Slika 4: Planšarsko naselje na Veliki planini (vir: Nace Urankar)

Slika 5: Koča na Veliki planini (vir: Nace Urankar)

Slika 6: Planšar na Veliki planini (<https://www.kam.si/slike/velika-planina/>)

Slika 7: Pastir na Veliki planini (vir: <https://old.delo.si/prosti-cas/potovanja/cas-na-planini-ni-pastirjev-gospodar.html>)

Slika 8: Izdelava Trniča (vir: <https://kranjska-gora.si/dogodki/jozefa-humar-debevceva-zefa-pastirica-in-rezbarka>)

Slika 9: Trnič in pisava (vir: <https://domzalec.si/novice/dobre-novice/praznik-trnica-v-kamniku-trnic-na-vsako-mizo/>)

Slika 10: Pisava za trnič (vir: <https://museums.eu/collection/object/231198/pisava-za-trnice?pUnitId=23>))

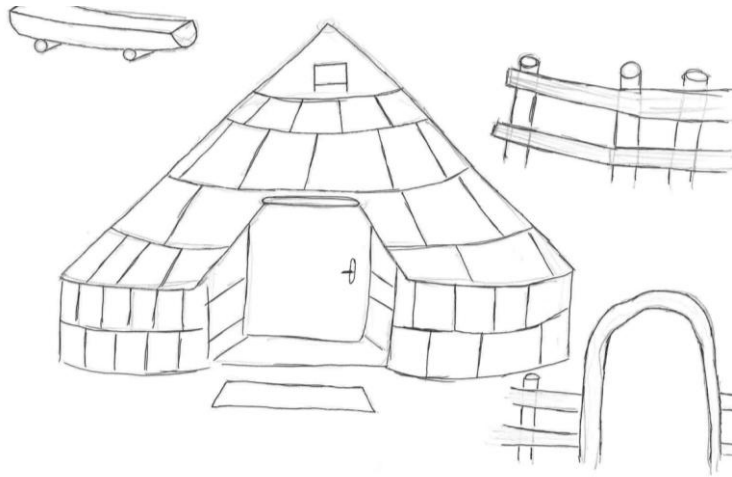
Slika 11: Skica uhanov (Lara Prosen)

Slika 12: Uhani z motivi iz trniča

Slika 13: Logo Planina Stajl, avtor Nace Urankar

Slika 3: Skica stojnice (Lara Prosen)

OPIS STOJNICE

Slika 4: Skica stojnice (Lara Prosen)

Stojnica se nahaja na predvidenem prostoru v izmeri 2 x 2 metra. Sestav ponazarja stran koč, kjer je vhod. Streha na obeh straneh sega nižje in ima videz, kot da je narejena iz skodel. Na obeh straneh spredaj jo obdaja ograja. V ogradi sedi pastir, ki izdeluje nakit s trničevimi vzorci za svojo ljubezen. Obiskovalci si modne dodatke lahko pogledajo in preizkusijo. Na stojnici se predstavlja tudi življenje in delo planšarjev iz Velike planine.

Ostali udeleženci vabijo na stojnico. Oblečeni so v pastirska oblačila.

Na stojnici sodeluje devet učencev.